

บันทึกหลักการและเหตุผล

ประกอบร่างพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกิน
ในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ

พ.ศ.

หลักการ

กำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
ภายในอุทยานแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่มาตรา ๖๔ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้
ในกรณีที่รัฐบาลมีแผนงานหรือนโยบายในการช่วยเหลือประชาชนที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกิน
ในอุทยานแห่งชาติดังกล่าว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
อุทยานแห่งชาติ จัดทำโครงการเกี่ยวกับการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
โดยมิได้สิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ โดยตราเป็นพระราชกฤษฎีกา ประกอบกับ
มาตรา ๖๔ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้พระราชกฤษฎีกาต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ
หลักเกณฑ์การพิจารณาและคุณสมบัติของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการที่จะดำเนินการ
หน้าที่ของบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนในการอนุรักษ์ พันธุ์ ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ
และความหลากหลายทางชีวภาพภายในเขตพื้นที่ดำเนินโครงการ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัย
หรือทำกิน และการสิ้นสุดการอยู่อาศัยหรือทำกิน และมาตรการในการกำกับดูแล การติดตาม และการ
ประเมินผลการดำเนินโครงการ จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกานี้

ร่าง
พระราชกฤษฎีกา
กำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกิน
ในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ
พ.ศ.

.....
ให้ไว้ ณ วันที่ พ.ศ.
เป็นปีที่ .. ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรเมนทรรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราลงกรณ พระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว
มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัยหรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแล
รักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗๕ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมาตรา ๖๔
วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๒ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราช
กฤษฎีกาขึ้นไว้ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชกฤษฎีกานี้เรียกว่า “พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์การอยู่อาศัย
หรือทำกินในโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชกฤษฎีกานี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชกฤษฎีกานี้

“โครงการ” หมายความว่า โครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายใน
อุทยานแห่งชาติ

มาตรา ๔ บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการต้องเป็นผู้ไม่มีที่ดินทำกินและ
ได้อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติดังกล่าวตามที่กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ได้ทำการ
สำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาตินั้น ภายใต้กรอบเวลาตามมติ

คณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ เรื่อง การแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ หรือตามคำสั่งคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๖๖/๒๕๕๗ เรื่อง เพิ่มเติมหน่วยงานสำหรับการปราบปราม หยุดยั้งการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้ และนโยบายการปฏิบัติเป็นการชั่วคราว ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ลงวันที่ ๑๗ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๕๕๗

เมื่อได้ดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินของประชาชนที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาติตามวรรคหนึ่งเสร็จแล้ว ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในอุทยานแห่งชาตินั้น พร้อมด้วยจำนวนที่ดินและแผนผังแปลงที่ดินไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ไม่เกินครบคร่าวละ ๒๐ ไร่ โดยมีได้มีสิทธิในที่ดินนั้น เสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อให้ความเห็นชอบ และมีระยะเวลาการบังคับใช้คร่าวละไม่เกินยี่สิบปี

มาตรา ๕ ภายใต้บังคับมาตรา ๔ บุคคลที่ไม่มีที่ดินทำกินและได้อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ต้องเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งมีคุณสมบัติ ดังต่อไปนี้

- (๑) มีสัญชาติไทย
- (๒) มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่โครงการดังกล่าวหรือได้ครอบครองที่ดิน รวมทั้งทำประโยชน์มาโดยต่อเนื่อง และไม่มีที่ดินทำกินอื่น
- (๓) ต้องเป็นผู้ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ออกจากที่ดินที่ครอบครองนั้นมาก่อน

มาตรา ๖ ให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จัดทำรายชื่อบุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ จำนวนที่ดิน และแผนผังแปลงที่ดิน รวมทั้งแผนที่แสดงขอบเขตการบริหารเพื่อการอนุรักษ์ไว้เป็นหลักฐาน โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๗ บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ มีหน้าที่ในการอนุรักษ์ ป่าไม้ ป่าชุมชน และดูแลรักษาธรรมชาติ ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพ ดังต่อไปนี้

- (๑) ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่โครงการและโดยรอบโครงการ รวมทั้งร่วมฟื้นฟูสภาพพื้นที่ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ร่วมกับอุทยานแห่งชาติ และคณะกรรมการที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ เพื่อจัดทำแนวทางและหลักเกณฑ์การบริหารจัดการพื้นที่ร่วมกัน
- (๒) ทำการเกษตรในลักษณะเกษตรแบบผสมผสาน โดยมีการปลูกไม้ยืนต้นประจำถิ่นเพื่อฟื้นฟูระบบนิเวศในพื้นที่อยู่อาศัยหรือทำกินนั้นในรูปแบบวนเกษตร

มาตรา ๘ ให้บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการอยู่อาศัยหรือทำกิน ดังต่อไปนี้

(๑) ครอบครองและใช้ประโยชน์ด้วยตนเอง ทั้งนี้ จะให้บุคคลอื่นที่มีใช้บุคคลในครอบครัวยุติครอบครองและทำประโยชน์แทนมิได้ และต้องไม่ละทิ้งการทำประโยชน์หรือไม่อยู่อาศัยติดต่อกันเกินหนึ่งปี โดยไม่มีเหตุอันควร

(๒) กรณีการจัดที่ดินในลักษณะแปลงรวมของชุมชน ให้บุคคลดังกล่าวใช้ประโยชน์โดยการบริหารจัดการของราษฎรในชุมชน ทั้งนี้ ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกิน ตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข

(๓) ห้ามซื้อ ขาย แลกเปลี่ยน ให้เช่า ให้เช่าซื้อ ให้ยืม โอนสิทธิการครอบครองให้บุคคลอื่น เว้นแต่เป็นการครอบครองโดยการตกทอดแก่ทายาททางมรดกตามกฎหมาย

(๔) ห้ามบุกรุก แผ้วถาง ขยายพื้นที่เพิ่มเติม และสอดส่องมิให้มีการบุกรุก ยึดถือ หรือครอบครองพื้นที่ในบริเวณติดต่อใกล้เคียง และต้องแจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็วเมื่อพบเห็นการกระทำดังกล่าว

(๕) ห้ามเคลื่อนย้าย หรือทำลายหลักเขต ป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตโครงการในกรณีป้ายแนวเขต หรือเครื่องหมายแสดงแนวเขตชำรุดหรือสูญหาย ให้แจ้งต่อพนักงานเจ้าหน้าที่โดยเร็ว

(๖) ดำเนินการตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ตามระเบียบกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ว่าด้วยการอยู่อาศัยหรือทำกินตามโครงการอนุรักษ์และดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติ เพื่อการดำรงชีพอย่างเป็นปกติสุข

มาตรา ๙ ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ถึงแก่ความตาย หากทายาทของบุคคลดังกล่าวประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินในที่ดินนั้นต่อไป ให้อยู่อาศัยหรือทำกินได้เพียงเท่าระยะเวลาที่เหลืออยู่ของโครงการ

มาตรา ๑๐ ในกรณีที่บุคคลที่อยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการตามมาตรา ๓ ไม่ประสงค์จะอยู่อาศัยหรือทำกินต่อไป หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๗ หรือมาตรา ๘ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รายงานต่ออธิบดีเพื่อพิจารณา

หากอธิบดีเห็นว่าไม่อาจให้บุคคลตามวรรคหนึ่งอยู่อาศัยหรือทำกินในชุมชนภายใต้โครงการต่อไปได้ ให้อธิบดีโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ เพิกถอนรายชื่อบุคคลนั้น และแจ้งให้ทราบ เป็นหนังสือ พร้อมทั้งปิดประกาศ ณ ที่ทำการผู้นำชุมชน ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ที่ทำการกำนัน และที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ตามพระราชกฤษฎีกานี้ และให้นำที่ดินนั้นมาฟื้นฟูสภาพหรือดำเนินการด้านการอนุรักษ์ให้คงความสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่อไป

มาตรา ๑๑ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรักษาการ
ตามพระราชกฤษฎีกานี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....

นายกรัฐมนตรี